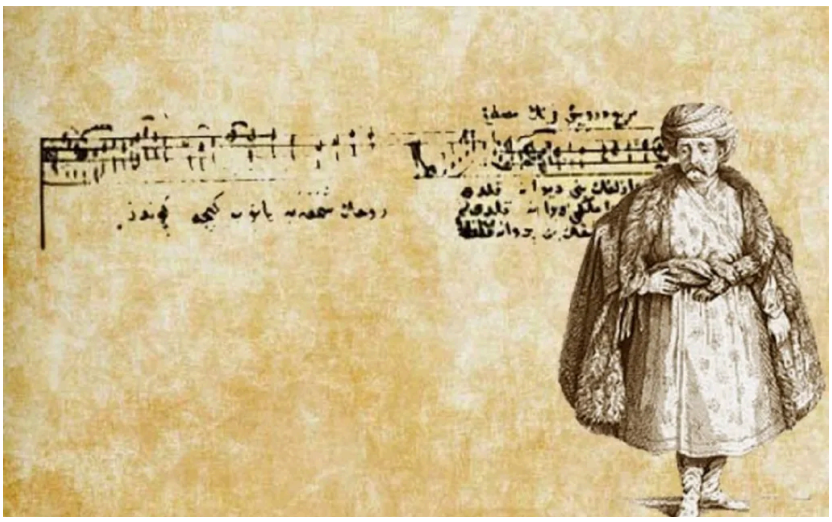Şeker'in Yeri

Hayata dair her şey…

Ali Ufki Bey Ve Müzik Devrimi

İnternette eski tabirle sörf yaparken rastladığım bazı besteler gerçekten beni benden aldı. Çoğu kişinin de bildiği "Uyan Ey Gözlerim Gafletten Uyan" ilahisi başta pek bilmediğim lakin aslında oldukça yakından dinlediğim bir bestekarı keşfettim. Size hem bu bestekarı tanıtmak hemde araştırırken rastladığım ilginç bir noktayı da paylaşmak istedim.

Yazımı III.Murad'a ait olan bu eserin bestekarı Ali Ufki Bey 17.yy.'ın ortalarında yaşamış. Asıl adı Wojciech Bobowski olan Polonyalı bestekar 30'lu yaşlarında Osmanlı tarafından esir alınmış. Türk musikisini ilk defa batı tarzında notalara dökerek "Mecmua-i Saz ü Söz" isimli bir de kitap meydana getirmiştir. Bahsettiğimizi eserini de bu kitaptan bulan araştırmacılar da şu anda dinlediğimiz şekle getirdi diyebiliriz. Bir çok yabancı dili ve müzik türünü bilen bestekarın zenginliği dönem sonrası gelen Itri'ye de büyük ilham olmuş gibi görünüyor. Yazılan kitabın bazı bestelerinin çalışmasını ise Bezmara müzik gurubu derleyerek ilgilenenler için seslendirmiş.

Ayangil Aşk Topluluğu - Uyan Gözlerim
turcsORG

İzlemek için:

Bunlar hakkında bilgi arar iken şans eseri yine bir şekilde önderimiz Mustafa Kemal'in yaptığı müzik devrim hareketine rast geldim. Daha doğrusu onun ile ilgili olarak yapılan röportaja ulaştım.

Anlatın Paşam

Mustafa Kemal, Vossische Zeitung gazetesi muhabirine 1930 yılında verilen röportajda milli egemenlik, liderlik, din ve müzik devrimi ile ilgili bazı demeçler veriyor. Röportajın bazı kısımlarını kısaltarak buraya koyuyorum;

> …..
>
> – (Mustafa K.) Amaçlarımızın kişisel olmaması gerekir. Yerli olmayan bir kimse, ait olmadığı bir ülkeyi yükseltmek istediği zaman, kişisel isteklerden kendisini kurtaramaz. Kendini eski yasalara bağlayıp geçmiş ile yakınlığını korumak isteyen bir kimse, modern bir devlet de kuramaz. Napolyon, Polis Bakanı "Fouchet" nin yaşamını bildiği hâlde, onu görevinde bırakmıştır, bundan başka kendisinin en büyük düşmanlarına güvenmesi, çılgınlıktan başka bir şeyle yorumlanamaz. Napolyon, temel bir düşünceye dayanmadan işe başlamış ve kendisine bir fırsat yaratacağını sandığı olayların gelişimine uymuştur. Onun bu biçimde davranışı, demokrasiciliğin durumunun altmış yıllık gecikmesine neden olmuştur, diyebiliriz. Napolyon hakkında yayınladığınız kitabın Türkçe çevirisini altı ay önce gazetemde (Hâkimiyet-i Millîye) yayınlanmasını buyurmuştum. Bunun nedeni nedir biliyor musunuz? İşte bunun nedeni şudur ki, bir taraftan onun kahramanlığından ve güçlü sabrından asker bir ders alsın, diğer taraftan yerli olmayan bir kimsenin, diğer bir ülkeye girmesiyle, o ülkede hainlik etmekle, sonun

Gizlilik ve Çerezler: Bu sitede çerez kullanılmaktadır. Bu web sitesini kullanmaya devam ederek bunların kullanımını kabul edersiniz.
Çerezlerin nasıl kontrol edileceği dahil, daha fazla bilgi edinmek için buraya bakın: Çerez Politikası
Kapat ve kabul et

(Gazeteci) Gazi'nin bu açıklaması, onun kendisi için çizdiği programı bize gösteriyor. Dine karşı durumunu şöyle anlattı:

– (Mustafa K.) Sonradan Kuran'ı Kerim'in Türkçe'ye çevrilmesini buyurdum. Bu da ilk kez olarak Türkçe'ye çevriliyor. Muhammed'in hayatına ait bir kitabın çevrilmesi için de emir verdim. Halk yinelenmekte olan bir şeyin var olduğunu ve din ileri gelenlerinin derdi ancak kendi karınlarını doyurup, başka bir işlerinin olmadığını bilsinler. Camilerin kapanmasına hiçbir kimse taraftar olmamasına rağmen, bunların bu biçimde boş kalmasına şaşıyor musunuz? Çobanlar, güneş, bulut ve yıldızlardan başka bir şey bilmezler. Yeryüzündeki köylüler de ancak bunu bilirler. Çünkü, ürün havaya bağlıdır. Türk yalnız doğayı kutsal sayar.

……

(Gazeteci) İlâhiyat konusundan "kader" konusuna geçtim. Ve "kaza ve kader" denilen bu iki kelimenin arasındaki farkı açıkladığını ve bunların anlamı "şans ve rastlantı" kelimelerinin anlamına yakın olduğunu söyledim. Kelimeleri duyduğu zaman, biraz durduktan sonra bu iki kelimenin Arapça olduğunu ve Türkleri ilgilendirmediğini söyledi:

– (Mustafa K.) Alın yazısını soruyorsunuz. Alın yazısının temeli, uygulaması mümkün olan sorunlarda düşündükten sonra işe başlamaktır. Komutan bir kimsenin büyük bir kararlılıkla fırsatları elden kaçırmaması gerekir. Aynı zamanda, akla uygun olan şeyleri izlemesi gerekir. Değişikliklerin sabit ve belirgin durumları yoktur. Şu kadar var ki, bu değişiklik durumunda ve çalışmasında bulunan kimseler için de bir kolaylık verir.

(Gazeteci) Gazi, ordu komutanlarının liderlerden sayılmasını ve kendisine bir asker gözüyle bakılmasını istemez. Hatta, Avrupa'daki insanların, böyle bir asker komutanı iken, Gazi'nin nasıl bir hükümet başkanı olduğunu görünce, kendilerinde şaşkınlık ortaya çıktığını Gazi'ye söylediğim zaman birdenbire cevap vermeyip biraz sonra şöyle demiştir:

– (Mustafa K.) Gerçekten bir komutan, hükümet başkanı olduğu zaman, bir tehlike duyulur. Çünkü, onun bir asker komutanlığından başka üstünlüğü yoktur. Bundan başka onu hiçbir kimse kontrol altına alamaz. Bunu elbette Almanya denemiştiniz. Savaş zamanında başkanınız kimdi?

– (Gazeteci) Loudendorf.

– (Mustafa K.) Bozgun gününde kaçan adam başkan değildir.

…….

(Gazeteci) Gazi, bana karşı sorgulayıcı bir gözle baktı ve şöyle dedi:

– (Mustafa K.) Daha önce ihtiras konusunu anmıştınız. Gerçekte onsuz büyük bir iş oluşturulamaz. Ancak, onun herhalde millet yolunda bir görev amacına yönelmiş olması gerekir. Başkan olan kimsenin, milletin ülküsüne göre çalışması ve milletin psikolojisine hâkim olduktan sonra milletin eğilimine bağlı olması gerekir. Ben de, padişahlardan kurtuluşumuz tamam olmadan önce, hemen Meclis'i seçime çağırdım. Ve başkanlık hukukundan vazgeçerek, af bile kabul ettim. Egemenlik tamamen milletindir. Yani, seçilen millet vekillerinindir. Yönetim işlerine sizin sandığınız kadar karışmıyorum. İşte bakanlardan birisi karşınızda bulunuyor. İsterseniz kendisinden sorunuz ki, ben onun görevine karışıyor muyum? Ben bugün başkanlıktan ve hatta ordu komutanlığından çekilmeye ve kendi araştırmalarım için bir köşeye çekilmeye hazırım.

(Gazeteci) Gazi'nin yaşamı çok basit bir biçimdedir. Öteden beri yanında, ancak onun büyük işlerinden korkması sonucunda uzak kalan ve geri dönüşünden sonra ölen (sevgili annesi) bulunuyordu. Gazi, eşinden boşandıktan sonra, bütün mallarının Halk Partisi'ne kalmasını önermiştir. Kendisinde gösteriş ve büyüklenme eseri görülmez, Rüşvete karşı şiddetli mücadelede bulunur. Bu nedenden, onun eski dostu Deniz Bakanı'nı hapse mahkûm etmekten geri kalmamıştır. Mustafa Kemal'in demokrasiye taraftarlığını kendisinin demokrat olduğu düşüncesiyle göstermektedir.

Gazi söylüyor:

– (Mustafa K.) Kapıda duran nöbetçi bile benden korkmaz. İsterseniz kendisinden sorunuz. Korku üzerine egemenlik kurulamaz. Toplara dayanan egemenlik sürekli olmaz. Böyle bir egemenlik ve hatta diktatörlük, ancak ayaklanma çıktıktan sonra geçici bir zaman için gerekli olur. Üyeleri çok fazla olan komisyon, büyük işler ortaya koyamaz. Ülkemize bakınız, sessizlik içindedir. Sürekli güven ve huzura taraftarız, asıl toprağımızdan başka bir metre kare toprakta gözümüz yoktur. Çünkü, toprağımız geniş olup, kendi oturanlarına dar değildir. Bütün devletlerle rahatlık ve kurtuluş antlaşmaları imzaladık. Ancak yeni saldırılarla karşı karşıya gelmemiz durumu düşünerek orduyu bulunduruyoruz…

……

Gazi'nin Avrupa'ya karşı tutumu:

(Gazeteci) Gazi, Batı yolunda durabilmesi için, Türk'ün bütün gereksinimlerini yine batıdan almak gereğini duyuyor. Milliyet ülküsüyle Avrupa'dan aktarma sorunu arasında bir karşıtlık görüp görmediğine dair kendisine sorduğum soruya şöyle bir cevap vermiştir:

– (Mustafa K.) Asla… Çünkü modern olan milliyet ilkesi milletler arası genelleşmiştir. Biz de Türklüğümüzü korumak için çabayla özeneceğiz. Türkler uygarlıkta soyludurlar. Yunan'dan önce İzmir, taraflarında oturan eski bir millet olduğumuzu bilimsel bir biçimde kanıtlamaya çalışıyoruz.

Müzik inkılâbı:

– (Mustafa K.) Montesquieu'nun: "Bir milletin müzikte eğilimine önem verilmezse, o milleti ilerletmek mümkün olmaz" sözünü okudum, onaylarım. Bunun için müziğe çok önem göstermekte olduğunu görüyorsunuz.

(Gazeteci) Biz batılılara göre doğu müzikçiliğinin kulaklarımıza gelen tuhaflığından söz ettim ve dedim ki, "Doğunun tek anlayamadığımız bilimi varsa, o da onun

Gizlilik ve Çerezler: Bu sitede çerez kullanılmaktadır. Bu web sitesini kullanmaya devam ederek bunların kullanımını kabul edersiniz.
Çerezlerin nasıl kontrol edileceği dahil, daha fazla bilgi edinmek için buraya bakın: Çerez Politikası

> – (Mustafa K.) Bunlar hep Bizans'tan kalma şeylerdir. Bizim gerçek müziğimiz Anadolu halkında duyulabilir. Bu ezgilerin iyileştirilmesiyle ilerletilmesi mümkün değil midir? Batı müziği bugünkü durumuna gelinceye kadar, ne kadar zaman geçti?
>
> *(Gazeteci) Dört yüz yıl kadar geçti.*
>
> – (Mustafa K.) Bizim bu kadar zaman beklemeye zamanımız yoktur. Bunun için batı müziğini almakta olduğumuzu görüyorsunuz.

Uzun röportajının biz müzik ile olan kısmını ele alacağız (Elbette başkanlık ve din ile ilgili kısımları da önemlidir). Bildiğiniz gibi müzik devrimi amacıyla yurt dışından müzisyenler getirilip dinletilmiş ve bunun ile ilgili raporlar alınmıştı. (Merak edenler Yakın Kültür Tarihi yazılarımızı okuyabilir) Sonuçta bir süre Türk sanat müziği radyolarda çalınması bile yasaklanmıştı (6 aya yaklaşık). Sonradan bu saçma uygulamadan vazgeçilerek geri dönülse de uzun bir süre bazı müzik aletlerinin okullarda okutulmadığını biliyoruz (Mehmet hocaya selam olsun).

Bizans Müziği Derken?

Burada dikkat çekmek istediğim nokta Mustafa Kemal'in yaptığı müzik devriminin çıkış argümanlarını görebiliyoruz. Yani masada otururken "müziği yasaklayalım da millet dinlemesin" tarzından ziyade her zamanki gibi belli bir proje doğrultusunda niçin yaptığını anlatıyor (Montesquieu'ya katılarak).

Ve devamında ***"Bunlar hep Bizans'tan kalma şeylerdir. Bizim gerçek müziğimiz Anadolu halkında duyulabilir."*** diyerek bir şey söylemekte ve hedef göstermektedir. Ben ilk başta cümlenin ne demek istediğini tam anlayamayıp araştırmaya devam ettim. Türk sanat müziği ile Bizans müziği ne alakaydı?

Bizans Müzikleri | 1
Bay M Covers

İzlemek için:

Dinlediğinizde göreceksiniz ki geleneksel Bizans ezgileri veya Ermeni Ortodoks kilise ilahileri inanılmaz bir şekilde bizim arada rastladığımız müzik makamlarına benzemekte hatta benzemekten öte aynı denilebilir.

Yani Mustafa Kemal'in kafasındaki müzik yapısı artık Bizans, Ermeni ve Osmanlı cemaatinin harmanlandığı müzikten ziyade (çünkü yüzlerce yılda iç içine geçmiş) farklı bir Türk müziği yaratmaya yönelik. Neyse ki uygulamanın yani müzik kültürünün yıllar geçmesi gereken süreçle şekillendiği anlaşılmış olacak sonradan yasakları kaldırıp serbest bırakıyorlar. Elbette yine batı müziği destekli eğitim devam ediyor.

Efendim bu uzun ve dallı budaklı yazımızı bitirip sizi büyük üstat Ali Ufki Bey'in Mecmuay-ı Saz ü Söz besteleriyle baş başa bırakıyorum. Hoşçakalın..

15 Ağustos 2017 Şeker Büyük Bilim Ve Sanat İnsanları, Sanat, Yakın Tarih 17.y.y., Ali Ufki Bey, Atatürk, Beste, Besteci, Bezmara, Bizans, Bizans Müziği, Din, Ermeni Müziği, III.Murad, Itri, Kuran, Liderlik, Müzik, Müzik Devrimi, Mecmua-i Saz ü Söz, Montesquieu, Mustafa Kemal, Mustafa Kemal Atatürk, Ortadoks Müziği, Osmanlı Müziği, Osmanlı-Bizans İlişkileri, Osmanlıda Müzik, Osmanlıda Sanat, Polonya, Türk Sanat Müziği, Uyan Ey Gözlerim, Vossische Zeitung, Wojciech Bobowski, Yakın Kültür Tarihi, Yakın Tarih, İlahiler

One thought on "Ali Ufki Bey Ve Müzik Devrimi"

Geri bildirim: İstanbul'a Bir Yolculuk 1657-1658 – Claes Ralamb – Şeker'in Yeri

Bu site, istenmeyenleri azaltmak için Akismet kullanıyor. Yorum verilerinizin nasıl işlendiği hakkında daha fazla bilgi edinin.

Gizlilik ve Çerezler: Bu sitede çerez kullanılmaktadır. Bu web sitesini kullanmaya devam ederek bunların kullanımını kabul edersiniz.
Çerezlerin nasıl kontrol edileceği dahil, daha fazla bilgi edinmek için buraya bakın: Çerez Politikası

WordPress.com'da Blog Oluşturun.

Gizlilik ve Çerezler: Bu sitede çerez kullanılmaktadır. Bu web sitesini kullanmaya devam ederek bunların kullanımını kabul edersiniz.
Çerezlerin nasıl kontrol edileceği dahil, daha fazla bilgi edinmek için buraya bakın: Çerez Politikası